FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI ĊIVILI

(Sede Kostituzzjonali)

IMĦALLEF

ONOR. JOSEPH R. MICALLEF LL.D.

ILLUM, il-Ħamis, 15 ta' Novembru, 2018

Kawża Numru 5 (Kost.)
Rik. Nru. 64/14JRM

Paul Anthony **CARUANA**

vs

AVUKAT ĠENERALI, Kummissarju tal-Pulizija, Reġistratur Qrati u Tribunali Kriminali

Il-Qorti:

Rat ir-Rikors imressaq fil-5 ta' Settembru, 2014, li bih u għar-raġunijiet hemm imsemmija, ir-rikorrent talab li din il-Qorti (i) ssib li huwa ġarrab ksur tal-jedd tiegħu għal smigħ xieraq kemm taħt l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni tar-Repubblika ta' Malta (aktar 'il quddiem imsejħa "il-Kostituzzjoni") u l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali (aktar 'il quddiem imsejħa "il-Konvenzjoni") ladarba fiż-żmien li kien ġie arrestat b'rabta ma' reati dwar traffikar, bejgħ u pussess ta' droga l-liġi

ma kenitx tipprovdi u la għall-aċċess lil avukat tal-fiduċja tagħha u lanqas li l-persuna investigata u hekk miżmuma mill-Pulizija tingħata l-jedd għall-għajnuna ta' avukat mqabbad minnha jew imqabbad għaliha b'xejn f'każ li ma jkollhiex mnejn tħallsu; u (ii) li tagħtih dawk ir-rimedji effettivi u xierqa fiċ-ċirkostanzi, fosthom li tħassar u tirrevoka s-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali fl-1 ta' Frar, 2010;

Rat id-degriet tagħha tat-18 ta' April, 2014, li bih appuntat ir-Rikors għas-smigħ tat-22 ta' Mejju, 2014, u ordnat li ssir in-notifika wkoll lill-intimati;

Rat it-Tweġiba mressqa mill-intimati Avukat Ġenerali u Kummissarju tal-Pulizija fis-6 ta' Ottubru, 2014, li biha laqgħu għall-azzjoni attriċi billi, b'mod preliminari, qalu li jmisshom jinġiebu quddiem il-Qorti l-atti kollha tal-kawża mmexxija kontra r-rikorrent quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali. Fil-mertu, laqgħu billi qalu li t-talbiet tar-rikorrent ma jmisshomx jintlaqgħu għaliex ma humiex mistħoqqa u la fil-fatt u lanqas fid-dritt. B'mod partikolari, jgħidu li l-istqarrija ttieħdet fil-qafas ta' stħarriġ li kien wassal għas-sejba u l-qabda ta' ċirku ta' traffikar ta' droga f'inħawi ta' kulleġġ tal-istudenti u li r-rikorrent ta l-istqarrija tiegħu wara li ngħata t-twissija li seta' jagħżel li ma jgħid xejn. Minkejja dan, huwa għażel li jagħtiha u li jiffirmaha. Minbarra dan, meta tressaq quddiem il-Qorti, huwa kien f'kull waqt mgħejjun minn avukat tal-għażla tiegħu u għażel li jistqarr il-ħtija tiegħu, bla ma qajjem bl-ebda mod il-kwestjoni tas-siwi tal-mod kif ittieħdet l-istqarrija tiegħu jew li kien iħoss li ġarrab ksur ta' xi jedd fundamentali tiegħu b'dik l-istqarrija. Is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali kienet tajba u mistħoqqa, tikkostitwixxi ġudikat u ma hemmx lok li din il-Qorti tħassarha;

Rat it-Tweġiba mressqa mill-intimat Reġistratur Qrati u Tribunali Kriminali fis-7 ta' Ottubru, 2014, li biha laqa' għall-azzjoni attriċi billi, b'mod preliminari, qal li ma kienx il-kontradittur leġittimu tal-istess azzjoni u jmissu jinħeles milli jibqa' aktar fil-kawża. Fil-mertu, laqa' billi qal li r-rikorrent imkien ma jallega li kien l-eċċipjent li wettaqlu ksur tal-jedd tiegħu b'xi mod u li minħabba f'hekk safejn it-talbiet tar-rikorrent jirrigwardaw lilu huma talbiet mhux mistħoqqa. Temm jgħid li hu ma ħa l-ebda sehem fil-proċeduri li ttieħdu kontra r-rikorrent quddiem il-Qorti tal-Maġistrati;

Rat id-degriet tagħha tad-9 ta' Ottubru, 2014[1], li bih laqgħet it-talba tar-rikorrent biex jinġiebu quddiemha l-atti tal-proċeduri mnedija kontrih quddiem il-Qorti tal-Maġistrati ta' Malta bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali[2];

[1] Paġ. 20 tal-proċess
[2] Akkuża Nru. 52/08

Semgħet ix-xhieda mressqa mill-partijiet u kif ukoll rat il-provi dokumentali mressqin minnhom;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mill-intimati Avukat Ġenerali u Kummissarju tal-Pulizija fil-5 ta' Settembru, 2017[3], bi tweġiba għal dawk tal-avukat difensur tar-rikorrenti;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mir-rikorrent fis-7 ta' Novembru, 2017[4];

Rat id-degriet tagħha tal-20 ta' Novembru, 2017[5], li bih u fuq talba tad-Direttur intimat tatu żmien biex iressaq Nota ta' Sottomissjonijiet bi tweġiba għal dik tar-rikorrent;

Rat li, minkejja ż-żmien mogħti, l-intimat Direttur Qrati u Tribunali Kriminali ma ressaq l-ebda Nota ta' Sottomissjonijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawża u kif ukoll dawk tal-atti tal-Akkuża numru 52/08;

Rat id-degriet tagħha tal-31 ta' Jannar, 2018, li bih ħalliet il-kawża għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din hija azzjoni ta' lment ta' ksur ta' jedd fundamentali għal smigħ xieraq. Ir-rikorrent jilminta li ġarrab ksur tal-jedd tiegħu għal smigħ xieraq fi proċeduri li ttieħdu kontrih (u oħrajn għal rashom) quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali marbuta ma' traffikar ta' droga, u dan minħabba li fl-ebda waqt matul l-interrogazzjoni li kienet qiegħda tagħmillu l-Pulizija sakemm dam arrestat ma kien ingħata l-opportunità li jkellem avukat jew li jkun mgħejjun minn avukat tal-għażla tiegħu. Jgħid li, minħabba f'hekk, huwa nstab ħati mill-Qorti tal-akkużi mressqa kontrih u serva s-sentenza mogħtija fil-ħabs. Hu jrid li jingħata rimedju effettiv, magħdud it-tħassir tas-sentenza li ngħatat mill-Qorti tal-Maġistrati;

Illli l-intimati Avukat Ġenerali u Kummissarju tal-Pulizija laqgħu għall-azzjoni attriċi billi, b'mod preliminari, qalu li jmisshom jinġiebu quddiem il-Qorti l-atti kollha tal-kawża mmexxija kontra r-rikorrent quddiem il-Qorti tal-Maġistrati

[3] Paġġ. 269 sa 284 tal-proċess
[4] Paġġ. 288 sa 297 tal-proċess
[5] Paġ. 300 tal-proċess

(Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali. Fil-mertu, laqgħu billi qalu li t-talbiet tar-rikorrent ma jmisshomx jintlaqgħu għaliex ma humiex mistħoqqa u la fil-fatt u lanqas fid-dritt. B'mod partikolari, jgħidu li l-istqarrija ttieħdet fil-qafas ta' stħarriġ li kien wassal għas-sejba u l-qabda ta' ċirku ta' traffikar ta' droga f'inħawi ta' kulleġġ tal-istudenti u li r-rikorrent ta l-istqarrija tiegħu wara li ngħata t-twissija li seta' jagħżel li ma jgħid xejn. Minkejja dan, huwa għażel li jagħtiha u li jiffirmaha. Minbarra dan, meta tressaq quddiem il-Qorti, huwa kien f'kull waqt mgħejjun minn avukat tal-għażla tiegħu u għażel li jistqarr il-ħtija tiegħu, bla ma qajjem bl-ebda mod il-kwestjoni tas-siwi tal-mod kif ittieħdet l-istqarrija tiegħu jew li kien iħoss li ġarrab ksur ta' xi jedd fundamentali tiegħu b'dik l-istqarrija. Is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali kienet tajba u mistħoqqa, tikkostitwixxi ġudikat u ma hemmx lok li din il-Qorti tħassarha;

Illi, min-naħa l-oħra, l-intimat l-ieħor Direttur Qrati u Tribunali Kriminali laqa' billi, b'mod preliminari, qal li ma kienx il-kontradittur leġittimu tal-istess azzjoni u jmissu jinħeles milli jibqa' aktar fil-kawża. Fil-mertu, laqa' billi qal li r-rikorrent imkien ma jallega li kien l-eċċipjent li wettaqlu ksur tal-jedd tiegħu b'xi mod u li minħabba f'hekk safejn it-talbiet tar-rikorrent jirrigwardaw lilu huma talbiet mhux mistħoqqa. Temm jgħid li hu ma ħa l-ebda sehem fil-proċeduri li ttieħdu kontra r-rikorrent quddiem il-Qorti tal-Maġistrati;

Illi mill-<u>fatti li joħorġu mill-atti tal-kawża</u> jirriżulta li fis-7 ta' April, 2006, filgħodu l-Pulizija ngħatatilha tagħrif mill-prinċipal tal-Junior College, li kien maħsub li xi studenti kienu se jagħmlu '*street party*' fl-inħawi tal-kulleġġ u li kien hemm il-biżgħa li seta' "ħa jkun hemm xi droga"[6]. Il-Pulizija wettqet *raid* fl-inħawi tal-Junior College fl-Imsida waqt li kien għaddej '*party*' ("*beer day*" biex l-istudenti jiċċelebraw it-temm ta' semestru ta' studji) barra d-dħul ta' wieħed mill-istabilimenti kummerċjali f'dawk l-inħawi. Il-Pulizija żammet xi nies li nstabu f'dawk l-inħawi b'rabta ma' suspett li kienu mdaħħla fit-traffikar u fil-pussess ta' sustanzi perikolużi. Ir-rikorrent kien fost il-persuni li nżammu wara li fuqu nstabu sitt (6) biċċiet żgħar tar-raża tal-*cannabis*, wara tfittxija li saritlu d-dar, instabu dsatax-il (19) biċċa oħra[7]. Dak iż-żmien kellu għoxrin (20) sena;

Illi qabel ma l-Pulizija kienu ġabru lir-rikorrent, huwa kien qiegħed jixrob ma' sħabu f'ħanut fil-qrib u kienu ilhom hemm sa minn dakinhar filgħodu[8], iżda f'xi ħin hu ma kienx baqa' magħhom[9]. Sħabu jgħidu li, sakemm dam magħhom, ir-rikorrent kien siker. Ir-rikorrent innifsu jgħid li, bix-xorb li xorob, kien

[6] Xhieda tal-Ass. Kummissarju Norbert Ċiappara f'paġ. 147 tal-proċess
[7] Xhieda tas-Suprintendent Norbert Ċiappara f'paġġ. 16 – 9 tal-atti tal-Akkuża 52/08
[8] Xhieda ta' Adam Done u Zack Demarco f'paġġ. 30 – 2 u 39 – 41 tal-proċess
[9] Xhieda ta' Nick Vella Muscat f'paġ. 26 tal-proċess

xurban[10]. L-uffiċjali tal-Pulizija li arrestaw lir-rikorrent u lil sieħbu jiċħdu li r-rikorrent kien fis-sakra x'ħin kellmuh[11], filwaqt li l-Ispettur li kien qiegħed jistħarreġ il-każ jiċħad b'mod kategoriku li r-rikorrent kien fis-sakra jew li kellu riħa ta' xorb fuqu meta nġab quddiemu u beda jinterrogah[12]. L-'*orderly*' li dakinhar kien jieħu ħsieb 'il min jiddaħħal fil-"*lock-up*" ukoll xehed li r-rikorrent ma kienx jidher fis-sakra, u li kieku kien jidher li qiegħed taħt l-effetti ta' xorb jew droga kienu jibagħtuh sal-Poliklinika qabel idaħħluh fil-'*lock-up*'[13];

Illi l-Pulizija ħadu lir-rikorrent id-Depot u mbagħad, wara, għamlulu tfittxija d-dar tiegħu. Meta l-Ispettur kellem lir-rikorrent, dan kien f'qagħda li jwieġbu u l-istess Spettur żamm notamenti ta' dak li kien qallu r-rikorrent[14] u tul dak il-ħin kollu r-rikorrent wera li kien jaf x'qiegħed jgħid u jagħmel[15];

Illi aktar tard dakinhar tas-7 ta' April, 2006, ir-rikorrent ta stqarrija lill-Pulizija[16]. Huwa għażel li jiffirmaha u kif ukoll it-twissija li seta' ma jwieġeb xejn minn dak li kien mistoqsi u li kulma jwieġeb seta' jinġieb bi prova. L-istqarrija saret f'medda ta' ftit aktar minn għoxrin minuta. Ir-rikorrent jgħid li talab li jkellem avukat, imma l-Pulizija qalulu li ma setax[17]. L-istqarrija taha bla ma kien preżenti avukat;

Mill-provi mressqa[18], jidher li r-rikorrent inżamm maqful fil-'*lock-up*' bejn it-tlieta ta' wara nofsinhar u l-erbgħa neqsin kwart u mill-ġdid bejn is-sitta ta' filgħaxija sas-sebgħa u għoxrin. Huwa nħeles mill-arrest malli ta l-istqarrija u hu mar lura d-dar u kiel l-ikla ta' filgħaxija mal-ġenituri tiegħu[19];

Illi r-rikorrent jistqarr li l-istqarrija li ta lill-Pulizija dakinhar ma kinitx l-ewwel waħda li ta f'ħajtu: jgħid li qabel kien hemm okkażjoni oħra fejn ta stqarrija lill-Pulizija[20], imma kien preżenti wkoll missieru[21];

Illi meta r-rikorrent ta l-verżjoni tiegħu ta' kif ġraw l-affarijiet, huwa semma lil terza persuna li mingħandha kien miftiehem li kellu jingħata sustanzi perikolużi oħrajn biex imexxihom u jbiegħhomlu f'ismu. Ir-rikorrent kien laqa' l-istedina li għamlitlu l-Pulizija biex jagħmel "*controlled delivery*" ħalli jinqabad min kien qiegħed ifornih b'din is-sustanza. Għalhekk, dakinhar stess li ta l-istqarrija lill-Pulizija, filgħaxija qabel mar lura d-dar, ir-rikorrent ħa sehem fil-"*controlled*

10 Xhieda tiegħu f'paġġ. 48 – 50 tal-proċess
11 Xhieda ta' WPS86 Diane Fenech, PS765 Sam Attard, PC213 Nicolai Borġ u PC706 Norman J Cremona f'paġġ. 161, 169, 173 – 5 u 182 – 3 tal-proċess
12 Xhieda tal-Assistent Kummissarju Norbert Ċiappara f'paġ. 149 tal-proċess
13 Xhieda ta' Francis Rogers f'paġġ. 201 – 2 u 264 – 5 tal-proċess
14 Ara Dokti. "NC1" u "NC2" f'paġġ. 99 – 101 tal-proċess
15 Xhieda ta' PC1086 Johann Micallef f'paġġ. 188 – 9 tal-proċess
16 Dok "NC3" f'paġġ. 108 – 9 tal-proċess
17 Xhieda tiegħu fir-ri-eżami f'paġ. 95 tal-proċess
18 Dok "PAC1", f'paġ. 69 tal-proċess
19 Xhieda tiegħu fil-kontro-eżami f'paġ. 85 tal-proċess
20 Ara Dok "NC6", f'paġġ. 126 – 7 tal-proċess
21 Xhieda tar-rikorrent fil-kontro-eżami f'paġ. 82 tal-proċess

delivery"[22] li kienet ġiet awtoriżżata minn Maġistrat[23]. Waqt operazzjoni li saret, it-terza persuna nqabdet fil-pussess ta' kwantità ta' droga fuqha lesti biex tgħaddihom lir-rikorrent. Il-Pulizija mexxiet kontra t-terza persuna u r-rikorrent għażel li jixhed f'dawk il-proċeduri quddiem il-Qorti bħala xhud tal-Prosekuzzjoni[24], u minkejja li kien hemm pendenti l-proċeduri kontrih[25], u liema proċeduri kienu wasslu għas-sejbien tal-ħtija tat-terza persuna;

Illi fit-28 ta' Ġunju, 2007[26], l-intimat Avukat Ġenerali ordna lill-Pulizija Eżekuttiva biex tmexxi l-proċeduri kontra r-rikorrent għall-finijiet tal-artikolu 22(2) tal-Kapitolu 101 tal-Liġijiet ta' Malta quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali;

Illi fit-28 ta' Marzu, 2008 il-Pulizija Eżekuttiva ħarġet it-taħrika kontra r-rikorrent bl-akkużi magħmulin kontrih[27] u fis-smigħ tal-1 ta' Frar, 2010, huwa deher quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali u kien mgħejjun minn avukat tal-fiduċja tiegħu[28] li wkoll għamel il-kontro-eżami ta' l-uffiċjal Prosekutur. Dakinhar, il-Qorti ordnat li l-każ jinstema' bil-magħluq u l-Prosekuzzjoni ressqet ix-xhieda tagħha;

Illi dakinhar, il-Prosekuzzjoni rtirat it-tieni imputazzjoni u iddikjarat li l-imputat (ir-rikorrent) kellu jibbenefika mill-artikolu 29 tal-Kapitolu 101 tal-Liġijiet ta' Malta fil-massimu tiegħu. Dak il-ħin, ir-rikorrent irreġistra ammissjoni għall-akkużi l-oħrajn li kienu għadhom ma ġewx irtirati. Il-Qorti tat żmien lir-rikorrent biex jaħsibha sewwa dwar l-ammissjoni tiegħu, iżda hu għażel li jikkonfermaha fil-preżenza tal-avukat tiegħu;

Il-Qorti tal-Maġistrati tat is-sentenza[29] dakinhar u sabet lill-imputat ħati fuq ammissjoni tiegħu u ikkundannatu għal sitt (6) xhur priġunerija u għall-ħlas ta' multa ta' erba' mija u tmienja u sittin euro (€ 468) li titħallas f'rati u kif ukoll biex iħallas l-ispejjeż tal-esperti fis-somma ta' tliet mija u tnejn u tletin euro u tmienja u ħamsin ċenteżmi (€ 332.58);

Illi dakinhar li ngħatat is-sentenza, ir-rikorrent talab is-sospensjoni tal-eżekuzzjoni tas-sentenza li kienet ingħatat u t-talba tiegħu ntlaqgħet taħt garanzija[30]. Billi r-rikorrent baqa' ma ressaqx appell mis-sentenza, l-

[22] Xhida tar-rikorrent fil-kontro-eżami f'paġ. 95 tal-proċess
[23] Xhieda tal-Assistent Kummissarju Norbert Ċiappara f'paġ. 149 tal-proċess
[24] *Ibid.* f'paġġ. 90 u 153 tal-proċess
[25] Xhieda tas-Suprintendent Norbert Ċiappara f'paġġ. 16 – 7 tal-atti tal-Akkuża 52/08
[26] Dok f'paġ. 2 tal-atti tal-Akkuża 52/08
[27] Dok f'paġ. 1 tal-atti tal-Akkuża 52/08
[28] Verbal f'paġ. 8 tal-atti tal-Akkuża 52/08
[29] Paġġ. 23 – 5 tal-atti tal-Akkuża 52/08
[30] Dok f'paġ. 21 tal-atti tal-Akkuża 52/08

eżekuzzjoni tagħha bdiet mal-għeluq taż-żmien tal-istess u fit-12 ta' Frar, 2010, ir-rikorrent beda jservi s-sentenza ta' priġunerija[31];

Illi r-rikorrent fetaħ din il-kawża fil-5 ta' Settembru tal-2014;

Illi għal dak li jirrigwarda l-aspetti ta' dritt marbutin mal-kawża din il-Qorti tibda biex tgħid li l-ilment imressaq mir-rikorrent dwar il-ksur tal-jedd fundamentali allegat minnu jirrigwarda n-nuqqas tad-"dritt għal preżenza ta' avukat waqt l-interrogatorju" u dan minkejja li talab li jkun mgħejjun minn avukat. Matul is-smigħ ta' din il-kawża, ir-rikorrent ressaq bosta xhieda biex juri li, dakinhar li ħalla l-istqarrija, huwa ma kienx jaf x'qiegħed jgħid billi kien xurban. Żied jgħid ukoll li l-istqarrija ma tirriflettix b'mod fidil dak li huwa qal u li, minkejja li tkellem mal-Pulizija fl-ilsien ingliż, t-tweġibiet tiegħu fl-istqarrija tniżżlu bil-malti;

Illi l-Qorti tqis **l-ilment tar-rikorrent fil-mertu** jissawwar kemm fuq l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u kif ukoll fuq l-artiklu 6(3)(ċ) tal-Konvenzjoni;

Illi **għal dak li jirrigwarda l-allegat ksur taħt l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni**, għandu jingħad li, fil-partijiet tiegħu rilevanti għal dan il-każ, dak l-artikolu jipprovdi li: "*(1) Kull meta xi ħadd ikun akkużat b'reat kriminali huwa għandu, kemm-il darba l-akkuża ma tiġix irtirata, jiġi mogħti smigħ xieraq għeluq żmien raġonevoli minn qorti indipendenti u imparzjali mwaqqfa b'liġi. ... (5) Kull min jiġi akkużat b'reat kriminali għandu jiġi meqjus li jkun innoċenti sakemm jiġi pruvat jew ikun wieġeb li huwa ħati: Iżda ebda ħaġa li hemm fi jew magħmula skond l-awtorità ta' xi liġi ma titqies li tkun inkonsistenti ma' jew bi ksur ta' dan is-subartikolu safejn dik il-liġi timponi fuq xi persuna akkużata kif intqal qabel il-piż tal-prova ta' fatti partikolari. (6) Kull min ikun akkużat b'reat kriminali - ... (ċ) għandu jitħalla jiddefendi ruħu personalment jew permezz ta' rappreżentant legali u min ma jkunx jista' jħallas għal rappreżentanza legali hekk kif tkun meħtieġa raġonevolment miċ-ċirkostanzi tal-każ tiegħu jkollu dritt li jkollu dik ir-rappreżentanza bi spejjeż pubbliċi; ... (10) Ebda persuna li tgħaddi proċeduri għal reat kriminali ma għandha tkun obbligata li tixhed fil-proċeduri kontra tagħha*";

Illi l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta jagħmilha ċara li l-jedd ta' smigħ xieraq fil-qafas ta' proċeduri kriminali jiddependi minn (a) akkuża li (b) tkun qegħda tinstama' minn Qorti indipendenti u imparzjali mwaqqfa b'liġi. Dan l-artikolu ġie mfisser mill-Qrati tagħna bħala li japplika biss fejn ikun inbeda proċediment quddiem qorti li, fl-għeluq ta' dak il-proċediment, tista' tasal biex tagħti deċiżjoni li tiddetermina l-ħtija jew in-nuqqas ta' ħtija tal-persuna

[31] Dok f'paġ. 26 tal-atti tal-Akkuża 52/08

akkużata. Għalhekk, tqies li d-dispożizzjonijiet tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni la jgħoddu dwar proċeduri quddiem il-Qorti Kriminali bħala Qorti Inkwirenti[32] u lanqas għal proċeduri quddiem il-Qorti Kriminali bħala Qorti Istruttorja[33];

Illi fid-dawl taċ-ċirkostanzi li fuqhom ir-rikorrent jibni l-każ tiegħu tal-lum, għandu joħroġ ċar li dawn jirreferu għal qagħda li kienet teżisti qabel ma r-rikorrent kien imqar tressaq quddiem qorti biex iwieġeb għal akkuża magħmula kontrih. F'każ bħal dak, id-dispożizzjonijiet tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ma jkunux għadhom bdew jgħoddu[34]. Madankollu, wieħed jista' jgħid li fil-fatt il-Pulizija nqdiet bl-istqarrija wara li ressqet lir-rikorrent quddiem il-Qorti ta' Ġudikatura Kriminali u l-fatt li dik l-istqarrija tagħmel parti mill-inkartament taf tiġbed fuqha l-istħarriġ tal-ilment tar-rikorrent mil-lenti tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni wkoll[35];

Illi, minħabba f'hekk il-kwestjoni dwar jekk l-għemil tal-istqarrija fiċ-ċirkostanzi li fihom saret twassalx għall-ksur tal-jedd tar-rikorrent kif imħares taħt l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni, tiddependi għal kollox minn jekk dik l-istqarrija ntużatx mill-Qorti ta' Ġudikatura Kriminali biex waslet għall-fehma aħħarija tagħha jew iddeterminatx is-sentenza li ngħatat. Jekk jirriżulta li dik il-Qorti iddeterminat il-ħtija tar-rikorrent fuq provi jew episodji proċedurali lil hinn minn dak li jingħad fl-istqarrija, din il-Qorti ma tarax kif ir-rikorrent ikun allura ġarrab ksur tal-jedd tiegħu għal smigħ xieraq taħt l-artikolu msemmi tal-Kostituzzjoni;

Illi għalhekk, din il-Qorti ma ssibx li ntwera tajjeb biżżejjed li r-rikorrent ġarrab ksur taħt l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni;

Illi **għal dak li jirrigwarda l-allegat ksur taħt l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni**, fil-partijiet rilevanti tiegħu għal dan il-każ, dan jipprovdi li: "*(1) Fid-deċiżjoni tad-drittijiet ċivili u ta' l-obbligi tiegħu jew ta' xi akkuża kriminali kontra tiegħu, kulħadd huwa intitolat għal smigħ imparzjali u pubbliku fi żmien raġonevoli minn tribunal indipendenti u imparzjali mwaqqaf b'liġi. .. ..; (2) Kull min ikun akkużat b'reat kriminali għandu jiġi meqjus li jkun innoċenti sakemm ma jiġix pruvat ħati skond il-liġi; (3) Kull min ikun akkużat b'reat kriminali għandu d-drittijiet minimi li ġejjin ... (ċ) li jiddefendi ruħu personalment jew permezz ta' assistenza legali magħżula minnu stess jew, jekk ma jkollux mezzi biżżejjed li jħallas l-assistenza legali, din għandha tingħata lilu b'xejn meta l-interessi tal-ġustizzja jeħtieġu hekk*";

---

[32] P.A. (Kost.) **17.1.2002** fil-kawża fl-ismijiet ***Karl Heinrich Muscat vs l-Avukat Ġenerali et***
[33] Kost. **16.10.2002** fil-kawża fl-ismijiet ***Anthony Żarb et vs Ministru tal-Ġustizzja et***
[34] Kost. **13.2.2017** fl-atti tar-Riferenza Kostituzzjonali fl-ismijiet ***Il-Pulizija (Spett. Graziella Muscat) vs Philip Borġ***
[35] Ara, f'dan ir-rigward, Kost. **24.6.2016** fil-kawża fl-ismijiet ***Malcolm Said vs Avukat Ġenerali et*** §§ 8 – 9

Illi normalment, l-imsemmi artikolu jinqara flimkien mal-artikolu 6(1) tal-istess Konvenzjoni. Dan jingħad għaliex "*the specific enumeration in the third paragraph for criminal proceedings does not imply that an examination for compatibility with the third paragraph makes an examination for compatibility with the first paragraph superfluous, since the guarantees contained in the third paragraph of Article 6 are constituent elements, inter alia, of the general notion of a fair trial. The enumeration of the third paragraph is not limitative in that respect, and it is therefore possible that, although the guarantees mentioned there have been satisfied, the trial as a whole still does not satisfy the requirements of a fair trial*"[36];

Illi f'dan ir-rigward, għalhekk, jidher ċar li l-applikabilità tal-ħarsien tal-jedd għal smigħ xieraq taħt l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni hija usa' minn dik mogħtija għall-istess jedd taħt l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni. Dan ukoll għaliex l-effetti tal-artikolu tal-Konvenzjoni jistgħu jiddaħħlu fis-seħħ dwar stħarriġ ta' lment ta' ksur ta' jedd għal smigħ xieraq sa minn qabel mal-każ jitressaq għal smigħ quddiem qorti, jekk kemm-il darba jintwera li l-proċediment x'aktarx ikun serjament kompromess b'xi nuqqas ta' tħaris fi stadju bikri ta' xi wieħed mid-dispożizzjonijiet ta' dak l-artikolu;

Illi llum il-ġurnata jidher li ma għad fadal l-ebda dubju li, għall-finijiet tal-artikolu 6(3) tal-Konvenzjoni, l-jedd li wieħed ikun mgħejjun minn avukat magħżul minnu nnifsu jew imqabbad għalih b'xejn meta ma jkollux minn fejn iħallas avukat, jibda jgħodd sa minn qabel is-smigħ proprju tal-każ kriminali. Jidher li din it-tifsira ħarġet mill-fatt li ladarba l-ħarsien tal-jedd ta' smigħ xieraq fejn jidħol it-tul taż-żmien ta' kawża taħt l-artikolu 6(1) jgħodd f'kull stadju tal-proċediment[37], ma jistax jonqos li l-istess firxa tal-artikolu 6 ma tkunx tgħodd ukoll għal dawk il-garanziji minimi li l-persuna suġġetta għall-proċediment kriminali għandha jedd tgawdi taħt is-sub-artikolu (3) tal-imsemmi artikolu. Jidher li l-jedd li persuna tkun mgħejjuna minn avukat imqar waqt il-fażi tal-interrogazzjoni huwa b'rispett għad-dritt li l-ebda persuna ma għandha titħalla jew tkun imġiegħla tinkrimina lilha nnifisha[38];

Illi maż-żmien, it-tħaddim mogħti lil dan is-sub-artikolu fejn jidħol il-jedd ta' għajnuna ta' avukat ukoll fil-waqt li l-persuna tkun għadha miżmuma mqar b'suspett ta' twettiq ta' reat jew waqt l-istħarriġ tal-istess reat, u qabel ma jkunu nħarġu kontra tagħha akkużi speċifiċi, twessa' biex jinkludi l-waqt fejn dik il-persuna tkun intalbet u tkun tat stqarrija lill-Pulizija u dan biex jingħata ħarsien "prattiku u effettiv" lill-imsemmi jedd[39]. Dan il-jedd tal-preżenza ta' avukat sa

[36] Van Dijk, van Hoof, van Rijn, Zwaak *Theory and Practice of the European Convention on Human Rights* (4th Edit, 2006), paġ. 631
[37] Q.E.D.B. **24.11.1993** fil-kawża fl-ismijiet ***Imbrioscia vs Svizzera*** (Applik. Nru. 13972/88) § 36
[38] Q.E.D.B. **12.1.2016** fil-kawża fl-ismijiet ***Borġ vs Malta*** (Applik. Nru. 37537/13) §§ 56 – 58
[39] Q.E.D.B. (GC) **27.11.2008** fil-kawża fl-ismijiet ***Salduz vs Turkija*** (Applik. Nru. 36391/02) § 55 li qalbet is-sentenza mogħtija mit-Tieni Sezzjoni fl-**26.4.2007** li ma kinitx sabet ksur tal-art. 6(3)(ċ) tal-Konvenzjoni

minn dak il-waqt bikri tal-"proċediment" ma jistax jiċċaħħad jekk mhux għal "raġunijiet tajbin"[40] jew jekk il-persuna suspettata nnifisha tirrifjuta li tkun mgħejjuna minn avukat[41]. F'dan ir-rigward ingħad li "*neither the letter nor the spirit of Article 6 of the Convention prevents a person from waiving of his own free will, either expressly or tacitly, the entitlement to the guarantees of a fair trial, as long as a waiver of the right is given in an unequivocal manner and was attended by the minimum safeguards commensurate to its importance*"[42];

Illi, fin-nuqqas ta' rinunzja bħal din, jaqa' fuq l-awtorita' pubblika li turi kemm li kien hemm raġuni tajba biex iċċaħħad lil persuna milli tkun mgħejjuna minn avukat u kif ukoll li dik il-persuna tassew u mingħajr theddid irrinunzjat għal dak il-jedd. Din il-kwestjoni wkoll kienet mistħarrġa b'reqqa mill-ogħla Qorti tagħna u din il-Qorti ma jidhrilhiex li għandha għalfejn terġa' toqgħod ittenni dak li ingħad minn dik il-Qorti aktar milli tirreferi għas-sentenza relattiva[43];

Illi jidher li fejn – bħalma kienet il-qagħda f'Malta fiż-żmien rilevanti għall-każ tar-rikorrent – il-liġi ma kinitx tagħti lil persuna miżmuma jew interrogata mill-Pulizija li tikkonsulta ma' jew tkun mgħejjuna minn avukat tal-fiduċja tagħha, qabel ma tħalli stqarrija, kienet biżżejjed biex twassal għal sejbien ta' ksur tad-dispożizzjonijiet tal-artikolu 6 tal-Konvenzjoni[44]. F'dak ir-rigward il-fatt waħdu li fl-imsemmi proċediment intużat l-istqarrija li r-rikorrent kien ta lill-Pulizija bla ma kien ingħata l-opportunità li jikkonsulta ma' avukat tal-għażla tiegħu taf iġġib magħha s-sejbien awtomatiku tal-jedd tar-rikorrent dwar smigħ xieraq bi ksur tad-dispożizzjonijiet tal-artikolu 6(3)(ċ) tal-Konvenzjoni jekk kemm-il darba dik l-istqarrija ntużat fil-proċediment bħala prova kontra min għamilha;

Illi ma jirriżultax li, fil-każ tar-rikorrent, kien hemm xi raġunijiet hekk serji u partikolari (li l-QEDB tiġborhom taħt il-kliem '*compelling reasons*'[45]) li jċaħħdu lir-rikorrent milli jkun mgħejjun minn avukat waqt li kien interrogat u waqt li kien qed jagħti l-istqarrija. Ir-raġuni waħdanija li dan ma sarx jidher li kienet li, dak iż-żmien, il-liġi ma kinitx tħalli li persuna fil-qagħda tar-rikorrent setgħet titlob dik l-għajnuna. Ladarba huwa hekk, jiġi li dik iċ-ċaħda u dak in-nuqqas fil-liġi (li, fis-sewwa, jrid jingħad li kienet diġà għaddiet minn kull stadju fil-Parlament sa minn snin qabel imma ma nġabitx fis-seħħ) iwasslu biex ikollu jinstab li jkun hemm ksur tal-jedd kif imħares taħt dan is-sub-inċiż partikolari tal-artikolu 6 tal-Konvenzjoni li kieku dik l-istqarrija ntużat bħala prova kontra r-rikorrent;

[40] Q.E.D.B. (GC) **25.1.1996** fil-kawża fl-ismijiet ***Murray vs Renju Unit*** (Applik. Nru. 18731/91) § 63
[41] Q.E.D.B. **23.2.2010** fil-kawża fl-ismijiet ***Yoldas vs Turkija*** (Applik. Nru. 27503/04) § 51
[42] Q.E.D.B. **15.9.2011** fil-kawża fl-ismijiet ***Paskal vs Ukrajina*** (Applik. Nru. 24652/04) § 76
[43] Kost. **2.3.2018** fil-kawża fl-ismijiet ***Dominic Camilleri vs Avukat Ġenerali***
[44] Q.E.D.B. **2.4.2015** fil-kawża fl-ismijiet ***Dimech vs Malta*** (Applik. Nru. 34373/13) § 44
[45] Cfr Q.E.D.B. **12.1.2016** fil-kawża fl-ismijiet ***Borġ vs Malta*** (Applik. Nru. 37537/13) § 57 u ara wkoll Q.E.D.B. (GC) **13.9.2016** fil-kawża fl-ismijiet ***Ibrahim et vs Renju Unit*** (Applik. Nru. 50541/08) § 258

Illi f'dan il-waqt il-Qorti jidhrilha xieraq li tindirizza l-kwestjoni li r-rikorrent qanqal f'din il-kawża dwar l-istat li kien fih dakinhar li ħalla l-istqarrija mal-Pulizija. Biċċa sewwa mill-każ tiegħu bniha billi ressaq xhieda biex jgħidu li, dakinhar li nġabar mill-Pulizija, huwa kien xurban minħabba l-'*beer party*' li kien qed jieħu sehem fih u li matulu jgħid li kien xorob kwantità ta' alkoħol. Bl-istess mod, huwa għafas ħafna mix-xhieda mressqa mill-intimati biex jieħu mingħandhom konferma li tassew kien fis-sakra l-ħin kollu li dam miżmum mill-Pulizija;

Illi, lil hinn minn dak li se jingħad aktar 'il quddiem dwar x'ġara quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (meta r-rikorrent żgur ma jistax jgħid li kien taħt l-effetti tax-xorb), il-Qorti ssib li din il-linja ta' difiża mir-rikorrent mhijiex ta' min joqgħod fuqha. Huwa minnu li dakinhar tas-7 ta' April, 2006, huwa kien qiegħed f'*party* fejn jimxi ħafna x-xorb alkoħoliku (u mhux biss). Il-Qorti ma għandhiex dubju li r-rikorrent xorob. Iżda, mill-qafas tal-provi mressqa, l-għan ewlieni tar-rikorrent ma kienx li jixrob biex jiċċelebra sakemm jistabat, imma kellu għan ieħor li, fil-fatt, l-għajn attenta tal-membri tal-Iskwadra ta' Kontra d-Drogi ntebħet biha u qabditu fil-fatt. Minbarra dan, l-imġiba tar-rikorrent kemm dam taħt arrest ma kienet tixhed xejn li kien fis-sakra. Kien koerenti fi kliemu, kien preċiż f'dak li talab. Ta xhieda li wasslet biex il-Pulizija kisbet tagħrif siewi u meħtieġ biex taqbad lil min kien qiegħed ifornih bid-droga. Mar mal-Pulizija x'ħin din ħaditu d-dar għat-tfittxija. Fl-ebda waqt ma irreżista jew ħebb għal min kien jiskortah u fl-ebda ħin ma kien immanettjat. Fil-ħin li suppost kien xurban, ħa sehem f'konsenja kontrollata ta' droga flimkien mal-Pulizija li kienet titlob ko-ordinazzjoni u koerenza. Kien biss wara dawn l-episodji kollha li huwa ta l-istqarrija tiegħu. Dan kollu sar f'medda ta' mhux aktar minn tmien (8) sigħat minn mindu kien arrestat. Ir-rikorrent innifsu jgħid li, hekk kif inħeles mill-Pulizija, mar lura d-dar u kiel l-ikla ta' filgħaxija mal-ġenituri tiegħu;

Illi l-Qorti tqis li dawn iċ-ċirkostanzi kollha jmieru l-allegazzjoni tar-rikorrent li huwa ma kienx f'qagħda li jagħti l-istqarrija tiegħu. Bħalma jgħidu l-intimati fis-sottomissjonijiet tagħhom[46], din hija storja li r-rikorrent xtaq joħloq bosta snin wara li ntemm il-każ tiegħu bit-tama li jipprova jinqeda b'din il-kawża ħalli jħassar is-sentenza li ngħatat kontrih. Il-Qorti ssib ukoll li l-verżjoni tar-rikorrent u tax-xhieda mressqa minnu ma tantx jista' wieħed joqgħod fuqha. Minbarra dan, biex il-Qorti temmen lir-rikorrent f'xi dettalji u rqaqat ta' dak li huwa jgħid li ġraw hu u jsirlu l-interrogatorju, ikollu tabilfors jirriżulta li hu ma setax kien taħt l-effett tax-xorb, għaliex bniedem tassew fis-sakra ma jistax jiftakar li jkunu ġraw dawk l-affarijiet;

[46] Ara nota ta' sottomissjonijiet §§ 23 – 46 f'paġġ. 272 – 5 tal-proċess

Illi dawn il-kunsiderazzjonijiet iridu jitqiesu wkoll fil-qafas tal-fatt li l-proċeduri kontra r-rikorrent intemmu bil-kundanna tiegħu b'sentenza li saret ġudikat. F'ċirkostanzi bħal dawn, jidher li l-qagħda llum il-ġurnata hi li fejn il-proċediment kriminali kontra l-persuna jkun intemm, il-fatt waħdu li dik il-persuna ċċaħħdet milli tkun mgħejjuna minn avukat waqt li kienet qiegħda tagħti l-istqarrija lill-Pulizija, jġib miegħu l-effett li jekk dik l-istqarrija tintuża fil-proċediment kontrih iseħħ ksur tal-jedd għal smigħ xieraq[47]. F'każ bħal dan, ma jibqax aktar rilevanti jekk il-persuna kinitx vulnerabbli meta tat l-istqarrija, jekk tatx l-istqarrija lill-Pulizija minn rajha u bla tehdid, wegħdi jew promessi ta' xi vantaġġ, jekk min kien qed jagħmel l-istqarrija kienx qiegħed jifhem il-kundizzjonijiet li kien jinsab fihom, u jekk f'xi waqt kienx attakkat is-siwi jew il-volontarjetà tal-istess stqarrija[48];

Illi f'dan ir-rigward, is-sottomissjonijiet tar-rikorrent huma tajbin u jirriflettu l-qari l-aktar aġġornat tal-qagħda legali[49]. Madankollu, il-Qorti tifhem li s-siwi ta' dawk il-kunsiderazzjonijiet jgħodd meta l-istqarrija (meħuda bla ma l-persuna kienet mgħejjuna minn avukat) tkun, tajjeb jew ħażin, wasslet lill-Qorti ta' kompetenza kriminali biex tqis il-ħtija jew le tal-persuna mixlija, tkun qisitha bħala prova u tkun tat is-sentenza tagħha fuq il-bażi ta' dak li jingħad f'dik l-istqarrija. Fil-każ li l-Qorti għandha quddiemha, il-fatt li r-rikorrent għażel li jammetti l-akkużi mressqa kontrih ixejjen ħafna mis-saħħa tal-ilment tiegħu li s-sejbien ta' ħtija kien il-frott ta' stqarrija mogħtija mingħajr għajnuna minn avukat. Wieħed ma jridx jinsa wkoll li dakinhar li r-rikorrent għażel li jammetti l-akkużi li kien għad fadal kontrih, kienet diġà magħrufa l-qagħda legali dwar id-dritt ta' smigħ xieraq f'ċirkostanzi bħal dawn[50]. Dik l-ammissjoni tiegħu ma kinitx imġiegħla minħabba l-istqarrija li kien ta: ix-xhieda tar-rikorrent innifsu f'dan ir-rigward tiswa mitqilha deheb meta jgħid "jien tlabt lil Onorevoli Quintano biex jagħtini s-sentenza mill-ewwel ħalli tkun warajja l-biċċa tax-xogħol"[51];

Illi fid-dawl ta' dawn il-kunsiderazzjonijiet kollha u wara li fliet l-atti tal-kawża, l-Qorti ssib li r-rikorrent ma seħħlux juriha li tassew ġarrab ksur tal-jedd tiegħu għal smigħ xieraq lanqas taħt l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni. Għalhekk, il-Qorti sejra ssib li l-ewwel talba tiegħu ma jixirqilhiex tintlaqa';

Illi ladarba l-Qorti qiegħda tasal għal din il-fehma, ma hemm l-ebda rimedji effettivi jew provvedimenti oħrajn xierqa li hija jmissha tagħti għall-finijiet tat-**tieni talba attriċi**. F'dawn iċ-ċirkostanzi, wisq anqas għandha tordna t-tħassir

[47] Q.E.D.B. **12.1.2016** fil-kawża fl-ismijiet ***Borġ vs Malta*** (Applik. Nru. 37537/13) §§ 61 – 2
[48] Kost. **18.7.2017** fil-kawża fl-ismijiet ***Trevor Bonniċi vs L-Avukat Ġenerali*** §§ 14 – 6 u Kost. **27.10.2017** fil-kawża fl-ismijiet ***Raymond Bonniċi vs Avukat Ġenerali et*** §§ 24, 28
[49] Nota ta' Sottomissjonijiet tiegħu §§ 21 – 6 f'paġġ. 294 – 6 tal-proċess
[50] Ara Kost. **27.2.2015** fil-kawża fl-ismijiet ***Peter Joseph Hartshorne vs Avukat Ġenerali et*** §§ 5 – 9
[51] Xhieda tiegħu fil-kontro-eżami f'paġ. 91 tal-proċess

tas-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali fl-1 ta' Frar, 2010, kif jitlob ir-rikorrent;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi billi:

Tilqa' l-eċċezzjonijiet fil-mertu tal-intimati;

Tiċħad it-talbiet tar-rikorrent billi ma weriex li huwa ġarrab ksur tal-jedd tiegħu għal smigħ xieraq, u la taħt l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u lanqas taħt l-artikolu 6(1) u 6(3)(ċ) tal-Konvenzjoni, meta ta l-istqarrija tiegħu lill-Pulizija f'April tal-2006 bla ma kien mgħejjun minn avukat; u

Tordna li r-rikorrent iħallas l-**ispejjeż tal-kawża**.

Moqrija

Onor. Joseph R. Micallef LL.D.,
Imħallef

15 ta' Novembru, 2018

Marisa Bugeja
Deputat Reġistratur

15 ta' Novembru, 2018